

BARÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K. || Félévre .. .. 6 K.
 Negyedévre .. .. 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 BUDAPEST, VIII. KER., KENDER-UTCA 6. SZÁM.
 Telefon-szám: 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A Magyar Általános Kőszénbánya részvény-társulat.

Két igen különböző incidens adja kezünkbe a tollat, hogy e társulattal közelebbről foglalkozzunk.

Az egyik az a szerencsétlenség, mely hazai közgazdaságunk büszkeségét, a külföldön is minden tekintetben mintaszerűnek elismert tatabányai bányatelepet a tifusz kitörésével érte.

Mert szerencsétlenség ez, még pedig nemcsak a társulaté, hanem jóformán az egész országé.

Az országé, mivel száz és száz munkás magyar család bujáról-bajáról van szó s még ellenséges indulatu idegenben is csak mély részvétet kelthetne, ha ötszáz és néhány férfit, nőt és gyermeket lát szörnyü járványtól meggyötörtten s azt hallja, hogy husznál többen áldozataivá is lettek.

De amikor a külföld legtávolabbi országainak egy-egy nagy szerencsétlensége az egész civilizált világot képes arra indítani, hogy ne csak részvétével, hanem hathatós segítségével siessen enyhíteni azokon, akiket az sújtott, csak kínosan érinthet mindenkit, hogy akadhatnak, akik a magunk baján kárörömnél egyebet érezni nem tudnak s olyan szerencsétlenségből, mely könnyen végzetessé válhatott volna a hazai közgazdaság egyik legvirágzóbb telepére, nem állják ezerszeres nagyításokkal, ijestően ríktó szinczéssel utcai szenzációt csinálni s rémitgetni azt a sok ezer családot, mely a telepen lakik és azoknak az egész országban elszórt hozzátartozóit, nem is szólva arról a szembeszökő rosszakaratról, melylyel minden alap nélkül a társulat vezetését igyekeznek a szerencsétlenségért felelőssé tenni.

Nem célunk itt védelmezni a társulatot, mely erre nem szorult. Nem mulaszthatjuk el azonban a figyelmet felhívni arra, hogy a hazai városok huszadrészében sincs vízvezeték, nemhogy olyan kifogástalan volna, mint amilyen kezdettől fogva volt ezen a bányatelepen; továbbá, hogy az ország 11.712 községére és városára, a fővárost is beleértve, mindössze 408 kórház és 5080 orvos esik,

holott a telepnek magának négy orvosa és kórháza is van; nemkülönben, hogy 1907-ben a szorosan vett Magyarországon 43.558 ember halt meg fertőző betegségben s ebből 1516 tifuszban; — végül, hogy ez a járvány legjobban adminisztrált városainkat, magát a fővárost, sőt a mintaképül emlegetett külföldi városokat is rendesen meg szokta látogatni anélkül, hogy a most oly felháborodott hangok valaha hallhatók lettek volna.

Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy ezek a városok több mint egy félszázadon keresztül s az adózók súlyos megterhelésével hozták létre mindazt, amit a járványok ellen védekezésül létesítettek s amit a társulat egy évtized alatt saját költségén csinált meg; hogy nincs az a vármegye, amely évente másfélszáz ezer koronát fordítana a közegészségügy rendes kiadásaira, mint a hogy a társulat teszi s végül, hogy a járvány elfojtására, ismét csak a maga költségén, a közbaygon minden igénybevétele nélkül tette meg mindazokat a nagyszabású intézkedéseket, amelyekről a támadók is kénytelenek beszámolni.

Alig lehet tehát kétséges, hogy ily körülmények között a társulatot a legnagyobb elismerés illeti meg, nem pedig frivol gáncsoskodás és rosszakaratu támadás.

Ezt konstatálni éppenugy kötelességünknek tartjuk, mint rámutatni arra, hogy ez a vállalat, a mely nyílt sisakkal, bátran tárta fel a helyzetet a nyilvánosság előtt, már azért is megérdemli mindenkinek elismerését, aki a hazai viszonyokat ismeri, mert bizonyosságát adta annak, hogy nincs mit tagkargatnia, noha könnyen tehette volna azt is.

A másik ok, mely arra késztet bennünket, hogy e társulattal foglalkozzunk, holaapután tartandó közgyűlése, amely alkalmat nyújt arra, hogy fejlődését világítsuk meg közelebbről. Az ilyen alkalmat már csak azért sem szabad elszalasztanunk, mert habár nálunk folyton hangoztatja is mindenki, hogy a közgazdaság fejlesztésétől kell várnunk az ország erejének, sőt egész jövőjének biztosítását, habár mindenkinek szájában ott a jelszó, hogy az ipar kifejlesztése nélkül ezt az erőt, ezt a hatalmat

soha el nem érhetjük, azért mégis nagyon sok téves nézetet kell még e téren leküzdeni.

Tévedés első sorban az a nézet, hogy tejjel-mézszel folyó országban lakunk, melyet a természet különösen ásványkincsekkel áldott meg bőven s csak a tőkénk és vállalkozási kedvünk hiányzik, hogy azokat kiaknázva, az országot gazdaggá tehessek.

Azokban a bizonyos ásványkincsekben bizony aránylag elég szegények vagyunk, igen kevés a mai viszonyok között eredményesen kiaknázható ásványtelepünk s ha valamelyik csakugyan ilyennek bizonyul, az mindig megtalálja ugy a maga vállalkozóját, mint a szükséges tőkét.

Legjobb példa erre éppen a tatabányai szénbánya, amely a világpiac legrosszabb pénzviszonyai között is mindig könnyen kapta meg a befektetéseire szükséges tőkét, míg azok a bányavállalatok, melyeknek alakulásáról éppen oly szaporán kapjuk a híreket, mint felszámolásukról, vagy amelyek évtizedeken keresztül egy métermázsát sem szállítanak, viszont a felállított tétel másik részét bizonyítják.

Nem a tőke és vállalkozási kedv hiányzik, véleményünk szerint, nem is mindig az alkalmas objektum, hanem a tapasztalás szerint többnyire a szakértelem s a céltudatos és becsületes vezetés azoknál, akik hatra-vakra bányavállalatokat alapítani és vezetni szeretnének.

Hogy micsoda egy vállalat fejlődésében a szakértelem s a céltudatos, becsületes vezetés, annak ismét klasszikus példája a Magyar általános kőszénbánya r. t., mely 1891-ben igen kis kezdetből indulva ki, különösen az utolsó évtized alatt hazánk legnagyobb iparvállalatainak egyikévé s a hazai közgazdaság hatalmas tényezőjévé fejlődött ki éppen ilyen vezetés mellett.

Távol áll tőlünk a szándék néh. királdi Hercz Zsigmondnak a társulat alapítása és fejlesztése körül szerzett érdemeit csorbitani; a beavatottak azonban jól tudják, hogy már néhány esztendővel korán bekövetkezett halála előtt is a társulat jelenlegi vezérigazgatója, S z e n d e Lajos volt az, aki a vállalat vezetésével járó munka legnagyobb részét vállain viselte s a társulat részvénytőkéjét képviselő külföldi pénzemberek ebből ismerték képességeit, innen lehettek tisztában vele, hogy érdekeik szolgálatát jobb kezekbe le nem tehetik. Már akkor is olyan tényezője volt ő a vállalat fejlődésének, hogy gondolni sem lehetett volna arra, hogy más foglalja el az elhunyt vezérigazgató állását s amikor fiatal korára való tekintet nélkül ruházták fel ezzel a tiszttel, csak a külső méltóságot és a formaszzerű hatáskört kapta meg ahhoz a munkához, mely régóta vállaira nehezedett.

Hogy milyen fáradhatlanul, milyen hiven s mily rendkívüli eredménnyel képviselte a benne megbízó tőke érdekeit, néhány szám mutatja meg legjobban.

A társulat 1900. évi mérlege a vagyont 10 millió korona tartozás levonása után 15 millió koronával tünteti föl, míg az 1908. évi mérleg szerint a társulat vagyona 18 milliónyi teher levonása után 29 millió koronát tesz ki. Nyole esztendő alatt tehát a társulat vagyona az ő keze alatt 14 millió koronával gyarapodott s míg 1900-ban 444.000 kor. leírás mellett 841.006 kor. tisztanyereség mutatkozott, az elmúlt esztendőben 1.510.000 kor. leírás mellett 3.095.276 koronát tett ki a tiszta nyereség, vagyis kereken két és egynegyed millióval nagyobb volt. A társulat széntermelése 1900-ban 9.2 millió, 1908-ban 20 millió volt, amihez még 6000 waggon brikett és 700 waggon mész is járult.

A vállalat fejlődésének ezeket az amerikai arányait meg sem lehetne érteni, ha annak lelkét és mozgató erejét, S z e n d e Lajos vezérigazgatót nem ismernénk.

Nem magyarázza ezt meg tudásának bámulatos sokoldalúsága, mely arra képesíti, hogy ugy kereskedelmi, mint műszaki, ugy jogi, mint pénzügyi téren egyaránt otthonosan mozogjon s határozottságával meglepje a rendelkezésére álló legkülönbözőbb szakembereket.

Nem teszi érthetővé az az oduadás sem, melylyel kerülve minden közszereplést, mellőzve minden egyéni ambíciót s szinte elutasítva magától minden élvezetet, melyet a társadalmi élet nyújthat az ő állásában lévő férfiúnak, egész valójával szenteli magát a társulat ügyeinek.

A kulcsa ennek a sikernek mindezek mellett első sorban a munkának abban a kimeríthetlen kultuszában rejlik, melylyel éjt-napot a szó legszorosabb értelmében egybevetve, fizikumának kitartó szívságával szinte visszaélve, ennek az óriási vállalatnak minden legkisebb dolgát is maga intézi, vagy legalább elintézésére közvetlenül felügyel, — a legaprólékosabb ügyek mellett sem téveszti azonban szem elől a nagy, a részvényesek érdekeire fontos momentumokat.

Ha mindehhez hozzávesszük puritán egyszerűségét, teljes igénytelenségét és önzetlenségét, igazán előkelő szerénységét és előzékenységét, megalkothatjuk magunknak azt a képet, melyre az új világ híres pénzcsinálóival szemben elégedetten mutathatunk rá, mert amit azok tudnak, ime akad, aki nálunk is meg tudja csinálni: hatalmasat, nagyot teremteni; de tudja azt is, amit náluk hiába keresnénk: a benne megbízó részvényesek s ezzel a hazai közgazdaság érdekeit önzetlenül, sőt önfeláldozással szolgálni.

Ha minden hazai bányavállalatot így fognak vezetni, akkor áldás lesz szegényes ásványtelepeinken is s a külföldi tőke mindig szívesen fog rendelkezésünkre állani, mert érdekeinek nagyobb biztosítását otthon sem találhatná meg.

Bányászat és közlekedésügy.

A magyar bányászat terén az utóbbi időben megnyilatkozó nagyarányú fejlődés új kérdéseket hoz felszínre. Előtérbe állít olyan dolgokat, amelyek eddig nem igen foglalkoztatták az illetékes tényezőket. Általában azt lehet mondani, hogy a bányászat kérdéseit nálunk eddig csupán a tudományosság szempontjából kezelték. A gazdasági oldalra el volt hanyagolva, mert nem akadt orgánus, mely azoknak teret engedett volna.

Ma azonban minden téren nagy a felbuzdulás. Az állam szintén részt kíván magának a bányászatban s nem szorítkozik többé tisztán a régi, inkább hagyományoszerű bányászati kincsek kiaknázására. Természetesen az államnak a bányászathoz való bevonulásával új kérdések merültek fel, amelyek megoldása a legközelebbi jövő teendői mellé sorakozik.

Meg kell oldani különösen a közlekedésügy terén azon új vasútvonalak létesítését, amelyek a már munkába vett és megművelés alatt levő bányákat a fő vonalakba hozzák.

Első pillanatra talán jelentéktelennek látszik ez a kérdés. De ha alaposabban megvizsgáljuk a hazai bányavállalatok fejlődéstörténetét, meg kell állapítanunk, hogy azok a bányák fejlődtek és emelkedtek, amelyek a fővasútvonalak mentén létesültek, vagy a fővonalakhoz néhány kilométer távolságra vannak.

Amde rengeteg bánya van az országban, amelyek a fő közlekedési vonalaktól messzire esnek. Ezeknek a fővonalakba való hozása fontos gazdasági érdek, amelynek megvalósítására előbb-utóbb rá kell, hogy kerüljön a sor és az állam közlekedésügyi politikájának ebben az értelemben kell átalakulnia. A centralisztikus politikának, amely minden szálát az ország szívébe engedett összefutni, végét kell vetni. A bányavállalatok s épp úgy az ország többi ipari tényezői csak úgy fejlődhetnek nagygyá, ha a tarifaképzés kedvező és a bányák nemcsak egyes vidékek, hanem távoli helyek szükségleteit tudják fedezni.

Nemrég érdekes tanulmány látott napvilágot Magyar Körvasút címen, Hoffmann Alajos mérnök tollából. Ez a munka rámutat arra, hogy miként lehetne a teljes decentralizációt megoldani és a középponttól távolabb eső területek között szoros közlekedési kapcsolatot. Ez a mű közlekedéspolitikai szempontból veti föl a körvasút eszméjét. S mivel figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy éppen az általa tervezett körvasút mentén vannak az ország leggazdagabb bányaterületei, mi ebből a szempontból vitatjuk a közlekedésügyi politika ferdeségeit. A körvasút, ez a bányaterületeket egybekapcsoló közlekedési kapocs, új perspektívát nyit a hazai bányászatban; új erők szabadulnak fel és olyan bányaterületek, amelyek eddig megmunkálatlanok voltak vagy kevésbé gazdaságosan műveltettek, új kincseket, új gazdasági erőforrásokat hoznának felszínre. A közlekedésügyi politikának ilyen átalakulásához természetesen idő is kell, de az előkészítő és alapvető munkát már most kell meg-ejteni, hogy a közlekedési eszközök a jövőben már ehhez a programhoz simulva létesüljenek és fejlődjenek.

Krónika.

Üzlet.

Ápr. 1. A Bethlenfalva kohó 20 új kokszkemencét állít. — A belga *acéltröszt* féglyármányok és tuskóknál a jutalékokat 50 centről 75-re emelte. — Thüringiában hatalmas *asbest*-telepeket találtak. — A *vasszerkezeteket* előállító gyárak állandó foglalkoztatása érdekében a kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy a vármegyék a f. évben építendő vasszerkezetű hidak már kora tavasszal vállalatba adassanak.

Ápr. 2. A Ruhr vidékén az eddig még keresett *szénfajták* szállítása is megrekedt, miért is a piac helyzetének további rosszabbodásával számolnak.

Ápr. 3. Németországban a rudvas árát beltöldön 96—97 Mk áron adják.

Ápr. 5. Pittsburgban gázgyártásra való *szén kivételére* tervezett társulat alakult, s öt hónap múlva készül a szállítást a Földközi tenger partjaira megkezdeni, 20 millió t. szén kivitele ellenében 10 millió vasércet vinne be Spanyolországból.

Ápr. 6. Délnyugat-Afrikában a *gyémántkereskedés* kizárólagos jogával felruházott állami egyedáruság ellen erős mozgalom indult meg s a termelők kartellbe álltak. — Az angol szén ára erősen emelkedik.

Ápr. 10. Az Egyesült államok parlamentje elfogadta a Payn-féle *vámtarifát*, mely a vas vámját fölemeli. — Galiciában a *vastartók* árát leszállították.

Ápr. 12. Az osztrák *középtermetés* a f. év két első hónapjában két millió métermázsánál, a *barnaszén* termelése 7 milliónál többel maradt el a múlt év hasonló időszakával szemben.

Ápr. 13. A cseh *barnaszénbányák* elszállítását igen kielégítőnek jelzik. A büxi kerület készletei nem nagyok s ápril végéig elszállítják azokat is, a falkenai kerületben pedig egyáltalán nincs készlet. A julzeni kerületben teljes erővel termelnek. — A felsősziléziai *vaspiac* helyzete nem javult. A rajna-westfáli művek versenye az árakat a termelés költségére szorította le. Az első negyedben a termelés a múlt év hasonló időszakához képest 29.886 t., vagyis 12.7%-kal csökkent. — A londoni piacon a *réz* szilárdan indult, mert Amerikából azt jelentették, hogy a fogyasztók élénkebb keresletet mutatnak, de a török események utóbb elkedvetlenedést okoztak. Cíné szilárd. — Az angol *vaspiac* az utolsó héten jól tartotta magát; kül- és beltöldi rendelés kielégítő mértékben jelentkezik. — Amerikában a *nyersvas* ára 1/4 dollárral emelkedett. — A kódsi *szénterületen* újabb kutatásokat kezdenek francia tőke megbízásából.

Ápr. 14. Az amerikai *réztermelők* 15%-kal csökkentették a termelést. A vrdniki bánya számos üzemi *gépre* és *vasszerkezetre* ajánlati tárgyalást hirdet, mely május 1-én jár le.

Vállalatok.

Ápr. 2. A *Hibernia* közgyűlésen huszonegy részvényes 68,002.200 Mk részvénytőkét, köztük az állam 27,547.800 Mk-t képviselt. A törzsrészvények osztalékát 10%-ban, az elsőbbségi részvényekét 4.5%-ban állapították meg.

Ápr. 4. A Jekaterinoslaw-Donzsi *vás- és acélmű* csődbe került; a másfél millió rubelnyi passziva két harmada külföldi követelés.

Ápr. 8. Drezdában két millió márka alaptőkével társaság alakult csehországi zártkutalmányokban *arany*nak kutatására.

Ápr. 10. A Ganz-féle villamossági r.-t. 522.006 k. tisztan yereségből 20(20) kor. = 5(5)% osztalékot fizet. — A *Trifailer* Kohlenwerksgesellschaft a múlt évben kibocsátott tíz millió frank névértékű 4%-os elsőbbségi kötvényeinek jegyzését kérte a bécsi börzén, mintái a

francia piacon a kedvező föltételek dacára sem sikerült azokat elhelyezni.

Ápr. 14. A *Magnezit-ipar* r.-t. 154.776 (151.290) k. tisztanyereséget ért el. — A Magyar-horvát *szénipar* r.-t. 83.953 k. veszteséggel zárta le első üzletét. A *Magnezit-ipar* és *bányászati* r.-t. 167.401 (28.319) kor. veszteséget mutat ki. — A *Dunántúli kőszénbánya* r.-t. a komlói bánya eladása folytán április 19-én ki fogja mondani a felszámolást.

Ápr. 15. A *Brennbergi kőszénbánya* r.-t. megtartotta évi közgyűlését. — A Magyar-horvát *szénipar* r.-t. 23-án, a *Magnezit-ipar* r.-t. 24-én, a *Magnezit-ipar* és *bányászati* r.-t. 25-én, a Magyar általános *kőszénbánya* r.-t. 26-án, a Kaláni *bánya- és kohó* r.-t. és a Varesi *vasipar* r.-t. 28-án tartja közgyűlését.

Egyesülés.

Ápr. 1. Az amerikai *acéltröszt* a délvidéki művek üzemének tervezett beszüntetésétől elállott, mert elegendő megrendelést kapott.

Ápr. 3. A német *durvalemez-kartell* létrejövelfelérekevés a kilátás. — A Gelsenkircheni olyan követeléseket állított elő, melyek a Stahlwerksverband feloszlására vonatkoznak.

Ápr. 6. A Thyssen-féle művek mozgalmat indítottak, melynek célja a westfáliai kerület összes ipari vállalatainál fennálló *életmitárakat* egyesíteni.

Ápr. 8. A Felsőszilézia *szénkonvenció* a termelés újabb kórlátózását tervezi, mert az árak leszállítása után sem élénkült meg a kereslet.

Ápr. 10. A Stahlwerksverband márciusi szállítási jóval felülmúlták a februáriakat, ez azonban nem a kereslet emelkedésének, hanem annak tulajdonítandó, hogy az üzleti év márciusban végződik s az acélművek még lenelő nagy tömeget kívántak elszámolni.

Ápr. 11. Thyssen Ágost, a milliárdos bányavállalkozó, aki Stinnesekkel és Kruppékkal uralkodik a westfáliai bányászat fölött, fiával együtt kilépett a Gelsenkircheni igazgatóságából. Miután az amerikai trösztrendszernak ő a képviselője, azt hiszik, hogy ismét nagy-szabású koncentráció tervével foglalkozik.

Ápr. 13. A Gelsenkircheni ama vádakkal szemben, hogy a Stahlwerksverband felrobbantására törekszik, azzal védekezik, hogy 400.000 t.-ra rugó termelése igen csekély a csaknem 12 millió t.-t tevő német termeléssel szemben. A *Stahlwerksverbandnál* a helyzet annyiban javul, hogy sineket úgy a belföldön, mint a külföldön élénken keresnek. Az első negyedévben az acélművek részesedésük 73%-ig voltak foglalkoztatva.

Ápr. 15. A rajna-westfáli kőszénzindikátus igazgatósága április 24-én tartandó ülésen a termelés eddigi kórlátózását fenn fogja tartani s ez koksznál 40. szén-nél 20 és brikettnél 27%.

Bányajog.

Ápr. 2. A belga kamara elfogadta a kilencórás műszakot, mint a bányamunkások maximális munkaidéjét megállapító törvényjavaslatot.

Ápr. 6. A román kamara törvényjavaslatot fogadott el, mely az ismert *petroleum*-területek kiaknázási jogának haszonbérbeadását kórlátózza.

Ápr. 8. A porosz bányatörvény novellájának tárgyalására kiküldött bizottság befejezte tárgyalásait s több lényeges változtatást fog a képviselőháznak ajánlani. Német-Délnyugat-Afrika *gyémánt*-mezőin a kutató területek hiányos kijelölése miatt a jogosítványok terjedelme igen bizonytalan volt. Az érdekeltek bizottságot küldöttek ki, mely az állam képviselőivel végleges meg-egyezésre jutott, melynek alapja, hogy a tényleges birtokban lévő területeket a jogosítottak végérvényesen megtartják.

Ápr. 13. A *kaliszindikátusnak* Schreiber titkos bányatanácsos, aki korábban az állam képviselője volt a szindikátusban, a káli termelés kisajátítására célzó törvényjavaslat tervezetét terjesztette elő, hogy annak propagálásával védje meg a kálibányászatot.

Ápr. 15. Az *osztrák* bányatörvény novelláját legközelebb újra benyújtják. Az új javaslat továbbra is az államnak tartja fenn az ásványszén, de a fennálló zárkutatmányokat az eredeti három esztendőnél hosszabb időn át tartják érvényben s az azok alapján adományozható terület kiterjedését nagyobbra veszik. Benyújtása előtt anketé vizslik. — Az elejtett *német*-birodalmi, fogyasztási adók helyébe szánt új adótárgyak között ismét a *széntermelésre* kivetendő adó tervét vetik fel.

Statisztika.

Ápr. 1. A *réz fogyasztása* 1908-ban 720.134 tonnát tett ki, melyből Magyarország és Ausztriára 51%, esik. A réztermelésének 55%-a az Egyesült államokra, 45% a többi összes országokra esik s ezek közt nincs egy sem, amelynek termelése elérné a 10%-ot Magyarország és Ausztria együttvéve 0,2%-ot termeltek.

Ápr. 3. A Tizenkét-apostol bányatársulat márciusban 143.510 (184.596) kg. *aranyat* termelt.

Ápr. 5. Az év első negyedében Nyugat-Ausztráliában 385.397 (410.641) uncia, Új-Sceclandban 40.044 (41.585) uncia, Új-Dél-Walesben 55.752 (71.517) uncia *aranyat* termeltek.

Ápr. 10. Franciaország a múlt évben 36.873.711 (35.988.940) t. *kőszén* és 748.345 (764.687) t. *barna-szén* termelt s 1.092.106 (1.165.400) t. *kőszén* és 1.826.350 (2.175.715) t. kokszt hozott be, amivel szemben 1.012.320 (694.920) t. brikettet és 150.783 (169.840) t. kokszt vitt ki. — A felsősziléziai vasművek január kezdetétől 206.564 t. *nyersvasat* termeltek és ebből 1728 tonnát vittek ki.

Ápr. 14. A *nyersvas* behozatala hanyatlott; január és februárban 56.482 mm. öntött nyersvasat hoztunk be a múlt évi 162.054 mm.-val szemben, míg az ingotok behozatala csaknem teljesen szünetel; csupán rudvasban emelkedett az import 15.000 mm.-ről 27.000 mm.-ra.

Ápr. 15. Az amerikai *réztermelő* trösztjének jelenlése szerint márciusban a bel- és külföldi réztermelés 117.095.000 (február 103.701.000) fontot, a fogyasztás 108.063.000 (74.547.000) fontot tett ki. A készlet volt április 1-én 182.280.006 font, a március 1-én talált 173.284.000 fonttal szemben.

Munkások.

Ápr. 1. A Szég vidékén több *vasmű* 5%-al leszállította a munkabérekét.

Ápr. 2. A Ruhr vidéki bányákban a *bérek* redukciója még nagyobb arányokat ölt, ami a legénység erősebb vándorlását okozza.

Ápr. 5. A Prager Eisenindustriengesellschaftnak a schlanai kerületben lévő „Max” aknájában mintegy 700 munkás *sztrájkol*. A társulat többi bányájában még dolgoztak, délután azonban már a „Mayrau-aknában” is beszüntették a munkát. A sztrájkra az adóit okot, hogy a társaság a szakmányt 5%-kal leszállította.

Ápr. 6. Rozdelowban, a klodnói kerületben összegyűltek a munkások és a „Max-Schacht”-nál kitért *sztrájkot* tárgyalván, elhatározták a mozgalom kiterjesztését, minek folytán az Englisch-böhmische Steinkohlegewerkschaft rinholcei „Laura”-aknájában is beszüntették a munkát. — Dél-Albera és britt Kolumbia összes szénbányamunkásai *sztrájkolnak*. Miután a készletek csekélyek, a helyzet aggasztó. — A Braunschweigische Kohlenwerke összes sztrájkoló munkásai *munkába álltak*, minek folytán az igazgatóság a bérek felemelését tervezi.

Ápr. 8. Az északamerikai nagy tavak hajósszemélyzete között nagy sztrájk ütött ki, mert a hajóstársaságok a munkásuniókat nem akarják elismerni. — Az *antracit bányák* munkásai az Egyesült államokban sztrájkra készülnek, de kilátás van a differenciák békés megoldására. — A francia Norddepartement bányamunkásai között bizonyos izgalom észlelhető, mert a szénárak hanyatlása miatt június 30-ától a bérleszállítás várható s ez esetben a munkások beszüntelik a munkát. — A Prager Eisenindustrie-Gesellschaft szénbányáiban kitört sztrájk véget ért.

Ápr. 9. A Laura-akna munkásai Rynhdecben elhatározták, hogy a sztrájk folytatásának kérdésében 12-én határoznak.

Ápr. 10. Mexikóban, a Velardena bányatelepen a körmenet betiltása miatt komoly zavargás támadt, melynek elnyomása közben a katonasággal lefolyt harcban 32 munkás elesett és sokan megsebesültek; 14 felbujtót kivégeztek.

Ápr. 11. A magyarországi *socialista* párt kongresszusa megkezdődött s három napig tart.

Ápr. 15. Boryslawban egy bányamunkás *Szumszky* bányaigazgatót baltával súlyosan megsebesítette. — Indianapolis Broglie bányatelepen a magyar és amerikai munkásokról most érkezői részletes tudósítás. A kisebbségben lévő magyarokat kiűzték a telepről.

Balesetek.

Ápr. 10. A klevelandi magyarok 18.700 koronát küldöttek az *ajkai* bányaszerencsétlenség áldozatainak. — A Phönix-acélműben, Körte mellett, több munkás folyós acélsalakkal telt edényt húzott fel a magasba, de a kötél elszakadt s a folyós tömeg a munkásokra ömlött, akik közül 5 súlyosan megsérült és kettőjük már meg is halt.

Ápr. 13. Thyssen Deutsche-Kaiser nevű bányájában *gázrobbanás* öt munkás halálát okozta. — A Radbod-akna második szintjét legfeljebb két hét múlva hozhatják teljesen rendbe, mert a főte több méternyi magasságban leszakadt. Ezen munkák befejezéseig a harmadik szint víztelenítése szünetel.

Ápr. 6. *Oravicabánya* köz- és magánvilágítás céljára villamos áramfejlesztő telepet épít.

Ápr. 8. Pécs villamos közuti vasutat tervez. A tanácsot a közgyűlés fölhatalmazta az előmunkálatokra. — A Krupp-gyár megvette Frick Otto svéd mérnök német szabadalmait villamossággal való *acélgyártásra*, mert több hónapos kísérletezés után meggyőződött arról, hogy rendszere a gyakorlatban is túl tesz a gyártás eddigi módjain. — A *furóképek* versenyére, melyet a kormány rendez Johannesburgban, számos német gépet jelentettek be, melyek az első bírálatnál kiváló eredményeket értek el.

Ápr. 14. A miskolci villamostelepet kibővítik, hogy a diósgyőri vasgyár, valamint Diósgyőr és Sajószentpéter községek világítását is elláthassa.

Ápr. 15. *Resicabánya* község 320.000 K költséggel vízvezetékét épít. — A Boston and Montana cons. Copper and Silver Co. százhatvan méter magas kéményt épített, amely tehát még egyszer oly magas, mint a hazai legmagasabb kémény a feisőgallai mészkemencéknél.

✂ HAZAI HIREK ✂

Bányalegendák. Magyarország bányavidékein a bányász nép rengeteg bányalegendát ad szájról-szájra. Ezek a legendák nemzedékről nemzedékre szállva maradtak fenn, formálódtak, változtak és veszendőbe mentek. Gróf Teleky Géza, akinek sok érdeme van a hazai bányászat fejlesztése körül, azt a célt tűzte maga elé, hogy a bányalegendákat megmenti a veszendőségtől. A gyűjtés nehez munkáját már meg is kezdte s hogy az eredmény mennél hathatósabb legyen, A Bány a ez uton fordul a magyar bányászat férfiaihoz, hogy az általuk ismert bányászattal, bányákkal és a bányászéletről kapcsolatos legendákat lapunk szerkesztőségének, vagy közvetlenül gróf Teleky Gézának megküldjék. A magyar bányászati irodalom oly szegény, hogy minden ilyen akciót a legmelegebben kell pártolni és elősegíteni. Gróf Teleky Géza az összegyűjtött legendákat könyv alakban fogja a nyilvánosság elé bocsátani.

A Szabó emlékérem. A magyar honi földtani társulat háromévenként az utolsó hat év alatt megjelent, a hazai viszonyokat tárgyaló geológia és mincrológia körébe vágó legjobb munkát a Szabó-éremmel tünteti ki. Az érem odaítélésére kiküldött bizottság az idén az ásványtani kémiából Kremer József Sándort, a közettanból Rozlozsnik Pált és Emszt Kálmánt, a földtanból Koch Antalt, Lóci Lóczy Lajost, nagysuri Röck Hugót, Nopcsa Ferenc bárót, a palaentológiából Pethő Gyulát, Nopcsa Ferenc bárót, Gorjanovics-Kramberger Károlyt ajánlotta kitüntetésre. Az érmét a társulat közgyűlése Pethő Gyula, a néhány év előtt elhalt palaentológus munkájának ítélte oda. A kitüntetésre ajánlottak közül Röckh Hugó, a selmeci főiskola tanára, Rozlozsnik Pál pedig ennek a főiskolának neveltje. A Szabó-érem eddig a következők kapták meg: Nagysuri Röck János 1900-ban, Uhlig Viktor 1903-ban, Kalecsinszky Sándor 1906-ban és Pethő Gyula 1909-ben.

Háziipari adatok. Érdekes adatokat olvassunk a „Közlekedés és Közgazdaság” című, kitűnően szerkesztett közgazdasági szaklapban a magyar háziiparról. Ezen adatok általános gazdasági fontosságuknál fogva a bányászati köröket is érdekelhetik és ez okból adjuk itt a főbb csoportok adatait:

1. A faipar, foglalkoztat 9179 családfőt, az évi termelés piaci értéke 869,000 korona.
2. A vesszőfonás, foglalkoztat 3570 családfőt, az évi termelés piaci értéke 235,000 korona.
3. Fonás cirokból, foglalkoztat 802 családfőt, az évi termelés piaci értéke 40,000 korona.
4. Szalmafonás, foglalkoztat 4585 családfőt, az évi termelés piaci értéke 1.400,000 korona.
5. Gyékény- és hánccsonás, foglalkoztat 3046 családfőt, az évi termelés piaci értéke 250,000 korona.
6. Az agyagipar, foglalkoztat 2099 családfőt, az évi termelés piaci értéke 350,000 korona.

Mesés jövőt

nyújtó állást nyerhet az, aki az acél és vas szakmában teljesen begyakorlott munkaerő és e téren elsőrendű összeköttetésekkel rendelkezik, illetve a detaliistáknál jól be van vezetve. Az alkalmaztatás haszonrészesedéssel is jár. Csak elsőrendű szakemberek nyújtsák be ajánlataikat

„Mesés jövő” jellegre a kiadóhivatalba.

7. A fonó- és szövőipar, foglalkoztat 20,211 családfőt, az évi termelési piaci értéke 1.300,000 korona.

Ha tehát csupán ezt a 7. főcsoportot vesszük, azt látjuk, hogy összesen 43,432 család mindössze 4.435,000 korona értéket termel, évenként egy-egy család alig többet 100 koronánál.

Amde a háziipari törzskönyv tanulmányozása azt mutatja, hogy ott, ahol a háziipart nálunk is a külföldi példákat követve, vállalkozók segítségével, mint a családi ipart rendszeresen, szerves munkamegosztással üzik, az eredmény teljesen eltér a fentebbi szomorú számoktól. A legszebb és legcsattanósabb példát erre a szalmafonás csoportjában láthatjuk.

Hajdúvármegye négy községében, nevezetesen Hajdu-Nánás, Hajdu-Böszörmény, Hajdu-Dorog- és Újfehértó községekben összesen 3400 család foglalkozik szalmakalapok készítésével és az általuk előállított áruk piaci értéke 1.200,000 korona, vagyis ezen 3400 család több, mint $\frac{1}{4}$ részét termeli piaci értékben az ország egész háziipari termelésének. Ilyen tovább az Arvamegyei vászonszövés, ahol 326 család évi termelése 565,000 méter különféle vászon, 260,000 korona értékben, amelyből 450,000 méter egy vállalkozóra, és 115,000 méter egy másik vállalkozóra esik. Ha már most ezt a két tételt leütjük a fentebb kimutatott nagy átlagból, akkor látjuk csak igazán azt a szomorú valót, hogy a nem vállalkozóknak, tehát rendszertelenül, ötletszerűleg dolgozó 39,706 család évi termelése 2.975,000 korona piaci értéket képvisel, tehát egy-egy család évi termelése 76 korona, míg ellenben a vállalkozóknak dolgozó 3726 család évente 1.460,000 korona értéket és így egy-egy család több mint 400 korona értéket termel.

Vácvidéki kőszénbányászat. Ismét új tulajdonos kezébe került ez a sok hánytorgatáson átment bánya. Ugy halljuk, hogy állítólag ifj. Casimir Perrier, a francia köztársaság volt elnökének fia vásárolta volna meg. Azt mondjuk, hogy állítólag, mert nem igen hallottuk, hogy a nevezett ur otthon bányászattal foglalkoznék, csupán azt tudjuk róla, hogy éppen a napokban a legszebb francia színésznőt vette nőül. Ugy látszik tehát, hogy ezen szénbánya sorsa kapcsolatban van a színészettel. Mert eddigi tulajdonosa, Nathauson Tadé ur, miután nem bírt e bányákkal boldogulni, hazament Párisba és ott most operát és szindarabokat ír. Majd meglássuk, hogyan fejlődik e bánya az új tulajdonos kezében. Mi skeptikusok maradunk az ily exotikus külföldi tőkével szemben.

Szapári „Frigyes“-bánya. Az első bányaadományozás a múlt hét folyamán történt a Szapári szénbánya r.-t. bányaterületén. Az adományozott bányatelek „Frigyes“ nevet vesz föl, a társaság elnöke *Herzfeld Frigyes* neve után. A hivatalos eljárást nagy lakoma követte, a melyen pezsgő mellett hangzottak el a jó kívánságok a bánya boldogulására.

A Szapári kőszénbánya r.-t. legutóbbi közgyűlésen, a mely márczius 25-én folyt le, elhatározta, hogy 500 darab, egyenként 400 korona névértékű bemutatóra szóló 4%-kal kamatozó elsőbbségi kötvényt bocsájt ki. A cégbizottság ezt, továbbá az alapszabálymódosítást, mely szerint az igazgatóság 7—12 tagból fog állni, bejegyezte.

A Kohlen Industrie Verein igazgatósága április 21-én tartott ülésében elhatározta, hogy a május 12-én tartandó közgyűlésnek az 1908. üzletévre 4 % osztalék fizetését fogja indítványozni az előző évi 5%-kal szemben. Az osztalék csökkentése az ez év elején történt *ajkai* bányakatasztrófa való tekintettel történt.

Szénkereskedelmi-részvénytársaság cég alatt Budapestén új vállalat alakult 500.000 korona alaptőkével (1000 darab, egyenként 500 korona névértékű részvény). Az új vállalat széntermékek kereskedésével és az ezzel összefüggő mindennemű üzletágakkal fog foglalkozni. Az igazgatóságba beválasztottak: báró Bohus László, Engl Hugó, Áldor Frigyes, Neumark Miksa és Keller Béla, akiknek ebbeli mihőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett.

A Kovácsbükki kőszénbányatársaság (Csépany), a melynek Borsodmegyében szénbányái vannak a kőszénbányászattal és kereskedéssel foglalkozik, a cégjegyzékbe bevezetett. A vállalat tulajdonosai *Ochtinszky András* és *Zolyomj János* kőszénbányatulajdonosok.

A Korláti bazaltbánya r.-t. 1908. évi mérlege 764 korona nyereséget tüntet föl. A bruttó bevétel 156,500 koronával szerepel, a melyből a kőtermékekből eredő bevételre 155,571 korona esik. A társaság május 4-én tartja közgyűlését.

A Kaláni bánya és kohó r.-t. 1908. évi mérlege 234,957 korona tiszta nyereséggel zárul, az előző évi 102,827 koronával szemben. A bruttó bevétel 775,396 korona, a melyből a múlt évi nyereségáthozat 109,627 korona, a bánya és kohóműveknél elért nyereség 665,769 korona. Az üzleti kiadásokra 89,411 koronát, kamatokra 201,026 koronát, értékcsökkenési tartalékra 250,000 koronát fordítottak. A mérleg főbb tételei a következők: *Vagyon:* Ingatlanok és felszerelések 9.897,777, pénztár-számla 191,252-22, váltók 176,056, értékpapír 353,255-11, adósok 837,457, készletek 1.834,004 korona. *Teher:* Részvénytőke 3,000,000, tartalékalap 130,326, értékcsökkenési tartalékalap 5.794,977, hitelezők 3.818,051, elfogadványok 314,489, nyereség- és veszteségszámla 234,957. Összesen 13.292,802 korona.

A Vacuum Oil Company r.-t. 1908. üzletétét 38,149 korona tiszta nyereséggel zárta. A bruttó bevétel 3.055,551 korona volt. Ebből az áruszámlára 3.055,551 korona, kamatokra 12,3-3, különböző bevételekre 29,036 korona esik. A mérleg adatai a következők: *Vagyon:* Pénztár 970,595, befektetések 15.173,102, áru 5.440,408, adósok 3.637,227. *Teher:* Alaptőke 20.000,000, tartalékalap 41,587, értékcsökkenési tartalék 1.151,963, hitelezők 3.989,634, nyereség 38,148. Összesen 25.221,334 korona.

Czement, gipsz és mészküldemények. Az osztrák államvasutak tarifareformja a cement, gipsz és mészküldeményeket illetőleg oly határozmányokat tartalmaz, amelyek a magyar árukat ezentul *kizárják a kedvezményből.* Az erre vonatkozó kivételes díjszabásokat ugyanis csak az osztrák termelő helyekről fogják engedélyezni, amint a magyar kir. államvasutak kivételes díjszabásaiban is legelőbbször csak a magyar termelő helyekről engedélyezik a kedvezményt. Tekintettel arra, hogy az osztrák messze menő kedvezményekkel szemben ezután a magyar termék a „C“ osztályt fogja fizetni, a magyar áruk megterhelése különösen hosszabb távolságokban igen érezhető lesz.

Angol szénbehozatal. Az angol szén behozatala még mindig tart s a fiemei kikötőt elég sűrűn keresik fel az angol szenet hozó gőzhajók. Legutóbb több mint 4000 tonna angol szén érkezett Fiuméba.

A máv. vonalai mentén fekvő kőszénbányák forgalma. A magyar kir. államvasutak vonalai mentén fekvő kőszénbányák a márczius hó 28-ától április hó 3-áig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 11.278 kocsirakomány szenet adtak fel; 541 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten, ellenben 758 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1879 vasuti kocsi raktak meg, 90 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

A bányamunkások átlagos életkorát, valamint elhalálzásuk arány számait pontos vizsgálat tárgyává tették a Németbirodalomban s az összegyűjtött statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy az arányszámok jelentékeny csökkenést, az átlagos életkor pedig megfelelő emelkedést mutat. Felső-Sziléziában, melynek viszonyai leginkább hasonlítanak a mienkhez minden 100 élő szénbányamunkás közül elhalt

	1869/1873.	1879/1883.	1895/1904.
35 éves	0.98	0.78	0.56
36—45 } korig	1.64	1.53	1.5
46—55 „	3.34	2.64	2.25
55 éven fölül	8.15	7.45	6.4

Ezen adatokból elsősorban az életkor örvedetes emelkedése, azután pedig az tűnik ki, hogy az 55 éven aluli életkorban a halálzások száma feltűnően csökkent. A legnagyobb igénynyel, tehát nem baleset folytán nyugalmazott munkások átlagos életkora 1888. óta 56.9 évről 61.5 évre, tehát 4.6 évvel emelkedett, de a többi nyugbéres munkásnál is 1889 óta 53.3 évről 64.9 évre emelkedett az átlagos életkor.

Szászország szénforgalma. Igen feltűnően alakult a külföldi szenek importja Szászországba. Sziléziából hónapok óta mind több és több szén jön be. Februárban ismét kb. 141.000 tonnával jött be több. De a Rajnavidék és Westfáliából 11.700 tonnával jött be kevesebb, Csehországból pedig 86.000 tonnával kevesebb.

A francia kohászatban megmagyarázhatlan fordulat állott be. Azok a kedvező esélyek, amelyekre a kohászatnak legközelebb beállandó fellendülésével kapcsolatosan, egész biztonsággal számítottak, füstbe mentek. A legutóbbi csekély hausset igen jellegzetes nyomottság követte.

Romániai lignitbányászat. Az Ocnele Mari-ban levő és már évek óta berendezett bányákon kívül, ahol sőt termelnek, továbbá a Schitu Golestiban levő lignitbányák ez idő szerint még mindig az egyedüliek, amelyek

üzemben vannak. A konzuli kerület különféle vidékein eszközölt kutatómunkák szenet is és petroleumot is hoztak a föld színére, de az eredmény olyan gyöngye és ezenkívül olyan kevés tőke áll rendelkezésre, hogy a bányáuzem megkezdése egyelőre nem járna haszonnal. A fentemlített sóbánya állami kézben van s a sónak termeléséhez rabokat alkalmaznak. A fentemlített lignitbánya évenként 2—300.000 mm. lignitet szolgáltat, mely terméket csak nyerspetroleummal keverve lehet tüzelőszertül elhasználni. A lignitet majdnem kizárólag a román vasutak fogyasztják el.

Nagyszabású tőkeemelés. A Gelsenkirchener Bergwerks A.-G. legutóbb tartott közgyűlésén elhatározta 26 millió márka alaptőkéjének 156 millió márkára való fölemelését. A vállalat az idén 9% osztalékot fizet.

✂ Bányászati Találmányok ✂

Dräger-féle mentőkészülék.*)

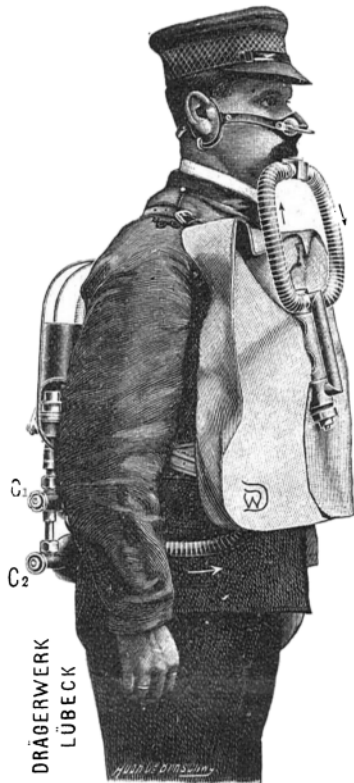
A legutóbbi évek gyakori bányaszerencsétlenségei készítették a bányászat érdekében dolgozó társadalmat arra, hogy mennél tökéletesebb mentőkészülékekről gondoskodják. Ezen fáradozott hosszú évek során át a lübecki Drägerwerk is. A gyakorlat beigazolja a szerkezett tökéletességét.

*) A Bánya április 18-iki (16.) számában megkezdett bánya-mentőkészülékek ismertetését ezen cikkünkben folytatjuk.

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hités szabadalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**
Saját szabadalmi irodák a külföldön: BERLIN W. Leipzigerstrasse 112. ■ Telefon 89—22.
PARIS, 58. rue Lafayette, AMSTERDAM, Kaisersgracht 209.

A mentőkészüléket két típusban gyártják. Az egyik a sisakszerkezet, a másik pedig a kipróbált szájlélekző-készülék, amelyek három képben mutatunk be. A mentőkészülékek szorosan a testhez simulnak, nem kiszélesedők s ezért még a legszűkebb helyeken is áthatolhat a bányászember. Hogy azonban sérülés a szerkezetet ne érhesse, négy lemez védi. A mentőkészülék könnyűségével válik ki a többi közül.

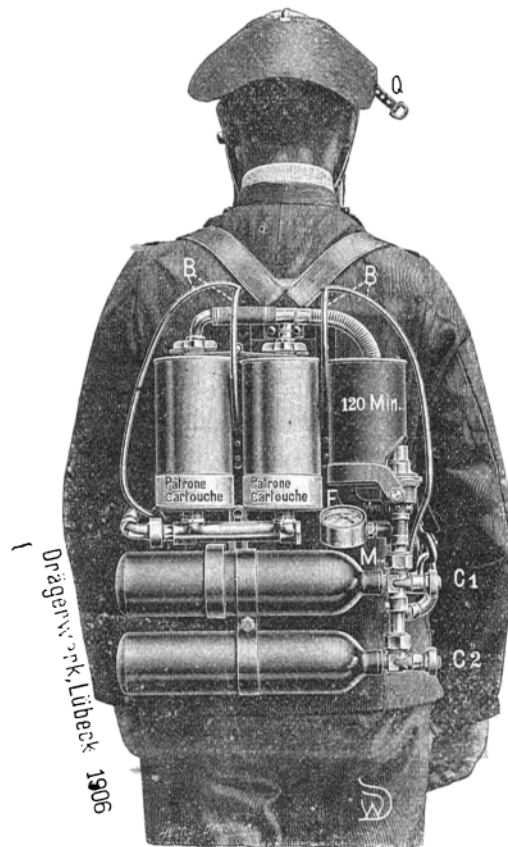

A sisaktípus tudvalevően az orrlélekzésre van berendezve. Egy pneumatik megbízható sűrítést segít elő és minden kellemetlen nyomást lehetlenné tesz. A könnyen kicserélhető sisaküveg nagyobb látókört biztosít, mint a szabad szem. Sérülés ellen az üveget egy rácsozat óvja. Kívánatra a sisakkészüléket telefon berendezéssel is szállítják. Rendkívül alkalmas a Drägerwerk által konstruált sisaklámpa, amely a sisakon van elhelyezve és a szükséges irányba bevilágít.

A szájlélekző típusnál alkalmazottszáj-rész, kényelmesen helyezhető el a szájban. Az orrzáró sipkát külön szerkezett csatolja a hátsó fejevédőhöz.

A hát-szerkezet mind a két típusu készüléken egyforma. Fő alkatrészei a következők: oxigéntartány, cirkulációs szerkezet, kalitöltények és hűtő. A legtöbb szerkezeti rész a háton nyugszik, míg a mellhez csak a könnyű légzőzsákok simulnak. A komprimált oxigén áramlóereje működésbe hozza az egész készüléket. A keringést előidéző szerkezet átveszi a mellizmok lélekző és fuvó munkáját. Az ismert kalipatronokban, (amelyek a Dräger-készülékek jó hírnevét megalapították) a kilélegzett levegő gyűl össze és tisztul meg szén-sav tartalmától. Az így megtisztult levegő az egyik injectorban friss oxigént szed

fől. A patronok hatásos működése már külsőleg, az élénk melegség révén fölismerhető. Az ügyesen konstruált felülethűtő a levegő hőfokát szállítja le. A kettős oxigéntartányban két órára elegendő oxigénanyag fér el s épp így a patronok is két órai erős munkára szolgáltatnak anyagot. Kevesebb időt igénylő munkáknál, mint a tűzoltás és a gázmun-

kálatok, a készülék egy órai oxigénanyag szolgáltatására szerelhető fel. A tartányok és patronok könnyen kicserélhetők.

A készülék teljesen töltött tartánnyal óránként 3000 liter levegőt szolgáltat s a teljes oxigénanyag fölhasználásával 9000 liter levegő áll rendelkezésünkre.

A Dräger-készülék kimagasló előnyeinek köszönheti nagy elterjedését. Ma már világszerte használják mind a két típusu készüléket.

Légnyomásos mozdonyok. Felkértünk az alábbi sorok közlésére: „A Bánya“ 16. számában megjelent „Légnyomásos mozdonyok“ című hírből esetleg arra lehetne következtetni, hogy a Berliner Maschinenbau A.-G. mozdonyait a mi cégünk szállítja. Az általunk eddig szállított légnyomásos mozdonyok, amelyeknek legnagyobb része az ostrai bányákban vannak működésben, nem a fenti cég, hanem az amerikai H. K. Porter Comp-tól szereztük be és szállítottuk. *Schember Frigyes.* Esetleges tévedések elkerülése szempontjából ennek a helyreigazításnak készséggel adtunk helyet.

Mélyfurásokat elvállal
és furóeszközöket szállít

Albert Fauck & Cie

III./2. Vorderer Zollamts-
strasse No. 11. VIEN.

Magyarországi képviselet **HERZOG ÖDÖN** okleveles mérnök

Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. — TELEFON 104—07.

Több évi gyakorlattal rendelkező egyén, ki a bányászati ügyvezetést és ellenőrzést tökéletesen érti keres megfelelő foglalkozást lehetőleg Budapesten. Szíves ajánlatokat „**Jó szerencse**“ jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

Eljárás brikettek előállítására. K 3574 alapszám. Bejelentette Kornfeld Adolf kereskedő Wien. A feltaláló a briketkezéshez naftát használ. Az eddigi hasonló eljárásoknál az a hátrány mutatkozott, hogy a nafta nem volt tartós az illető elegyben. Az új eljárás a nafta tartósságának biztosítására vonatkozik. Az eljárás szerinti a brikett gyártásnál már ismeretes anyagok közül csak a kőszénkátrányt, illetve e helyett szurkot, cerezint vagy más hasonló kötőszert alkalmazunk. A kőszénkátrányt az olvadási hőmérsékletig hevitjük, ezután a naftát a masszába keverjük. Ettől függetlenül elkészítünk egy szénporból és hidraulikus mészből álló keveréket, amelyet a meleg kátrány és nafta péphez keverünk és ezzel géppel vagy kézzel jól összekeverjük. Az így nyert keveréket azután még meleg állapotban sajtoló formába hozzuk és a szokásos terheléssel sajtoljuk. Sajtolás közben előnyös a sajtolóformát gyors hűtésnek alávetni, miáltal a brikettek szilárdsága fokozódik.

Eljárás vízben oldható kötőanyagokkal való briketkezésre. E 1392 alapszám. Bejelentette Gewerkschaft Eduart cég Langenben. Az eddig szokásban volt eljárásoknál, melyek szerint vízben oldható kötőanyagokkal briketteket állítottak elő, a briketkezendő anyag és a kötőszőr keveréket többé-kevésbé képlékeny állapotban vezették a sajtóba és így sajtolták össze. A képlékenység a keveréknek víztartalmától függött. Az új eljárással azonnal kemény, szilárd, forgalomba hozható és vízben eléggé oláhataian briketteket kapunk, ha a briketkezendő anyag és a kötőszőr benső keverékét annyira víztelenítjük, hogy közönséges nyomás alatt már nem képlékeny, hanem inkább porszerű külsőt mutasson. A keveréknek azonban annyi vizet kell tartalmaznia, hogy a vízben oldható kötőanyag erős sajtolás alkalmával ragasztó képességét kifejthesse. A kellő nyomás után, a brikettek már a sajtó elhagyásakor igen kemények és szilárdak, azonban bizonyos körülmények között, ha pl. víz alatt feküsznek, a felhasznált kötőanyag egy részét elveszítik, de azért még mindig megtartják általános keménységüket.

✂ TUDNIVALÓK ✂

Kristályodott baryt Sajóházán. A múlt évben Sajóházán, a Bernardi felén, a Károly-bánya egyik szintjén kristályodott baryt fordult elő. Zimányi Károly dr. a Földtani Közönyben foglalkozott a lelettel, megjegyzi, hogy Dobsina, Dernő után ez a harmadik hely, a hol a kristályodott baryt vaspátra telepedett.

Az arany bányászata Elő-Indiában. Előindia az aranybányászati őshazája, még akkor is, ha Amerikát is hozzászámítjuk, bár az aranyat a legprimitívebb módszerekkel termelték egészen a legújabb időkig, mégis tetemes mennyiséget tudtak a világpiacra küldeni. Az utóbbi években Dharwarban fedeztek fel dus telepeket, a melyeket három társaság vett művelés alá. Az érc hosszú quarcmenetekbe van beágyazva, rendszeren pikkelyes, de gyakran teljesen kifejtett oktaéderekben, bár a nagyobb kristályok ritkák. Az aranytartalmu telérek hossza több kilométer, szélességük és vastagságuk 30—80 cm. közt ingadozik és különféle indifferens kőzetemek-től elválasztó 5—25 méter távolságban egymástól csak-

nem párhuzamosan haladnak. A fémtermelés módja eredeti és gazdaságos. A fémtartalmu követ robbantással fejtik és kézikalapácsokkal kisebb darabokra aprítva a durvazuzóba, onnan a finomzuzó veszi át, ahol liszt-finomságu porrá őrlik. A vízzel megnedvesített por innen egy amalgámozott rézvályuba jut, ahol egyenesletes vízáramban iszapolják. A szabad arany visszamarad és amalgámozódik, míg a lefolyó quarzport, amely még tetemes mennyiségű fémaranyat, de különösen sok arany-szulfidot tartalmaz, nagy czeментtel bélelt gödrökbe gyűjtik. A mikor a gödör kétharmada megtelt az iszappal, a vizet leszűrik róla és megszáritják. A száraz iszapot feldarabolva, nagy kádakban ciankálíummal extrahálják. Az extrahálás 4—5 napig tart. Az aranyport azután az amalgámozott arannyal együtt összeolvasztják és mint nyers aranyat, amely ezüstöt, zinket, esetleg más fémeket is tartalmaz, a finomítóba küldik.

✂ SZÁLLÍTÁSOK. ✂

A kincstári kőszénbányák felszerelését most kezdik meg. A vrdniki kir. kőszénbányahivatal nyilvános versenytárgyalást hirdet számos üzemi gépre és vaszerkezeti munkára május 1-i határidővel. A szállítandó gépek között van egy Ilgner-féle szállító gép, 1 darab villanyos szállító gép, 6 drb villanyos vitla, 12 drb turbina-szivattyu, 12 drb ventilator, 4 vasaknatorony, 6 drb szállító kas, 10 drb Haniel-Lueg-féle kasszék, továbbá kötélkorongok, aknákébelek, transzformátorok stb.

Bányatörmelék és terméskő szállítására hirdetett földművelésügyi miniszteri pályázaton a *Guttman* és *Frank* újvidéki céget bízták meg 254.187 korónáért a zsabylai mederrendezéshez szükséges anyag szállítására.

Mélyfurási munka. Orosházán két mélyfurásu kut létesítésére versenytárgyalást hirdetnek. Pályázati határidő április 24.

Olaj-szállítás. A székesfőváros tanácsa a makadám utak portalanításához az 1909. évben szükséges mintegy 6000 métermázsa olajmennyiség szállítására versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok április 30-ig nyújtandók be.

IRODALOM

A Bányászati és Kohászati Lapok legutóbbi száma a következő gazdag és változatos tartalommal jelent meg: *Gaal* István: Szarmatakoru képződmények Vajda-Hunyad környékén. *Hámori*: Csizsolókorongok. *Téglás* Gábor: A dáczi bányászati lámpabélyegei. *Urbán* Sándor: Bányafelmérés vízszintes-szögmérő alkalmazása nélkül. Keletázsia vas- és szénbányászatairól. A Radbodi bányakatasztrófa. *Richárd*-féle osztályozó- és ülepítőgépek. Amerikai centrifugálszivattyúk. *Burdáts* Lajos: Angol törvény a kőszénbányák 8 órai munkaidejéről. Ezenkívül érdekes tudományos apróságok és hírek tartikják a *Galócsy* Árpád szerkesztésében megjelenő lapot.

Száraz kotró

azonnal eladó. Megkeresések „Kotró” jelige alatt a lap kiadóhivatalába küldendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Cs y B a, Cseger. Bármily szívesen szeretnénk rendelkezésére állani, már oly sokszor hangsúlyozott azon elvünktől, hogy bányák közvetítésével nem foglalkozunk, a jelen esetben sem térhetünk el. Ha azonban bányáinak kilátásba helyezett leírását hozzánk juttatja, ez esetben azt készséggel adjuk illetékes kezébe, nem reflektálva semmi néven nevezendő díjazásra.

V a V r, Borgóprund. Szíveskedjék mintegy 5 kilónyi mintát küldeni, de ne szépitve, hanem olyan mintát, amely a vegyelemzett ásvány nagy átlagának megfelel. Közölje azt is velünk, hogy évente mily mennyiséget képes *biztosan* szállítani, mert a kötés csakis pónálé mellett lehetséges.

„Industria.“ Kérdéseire csakis alapos utánjárás és tanyulmányozás alapján adhatunk kellő, megbízható választ. Mindenesetre mintát kérünk. Az magától értetik, hogy neve a szerkesztőség titka marad.

Sz O , Budapest. Ön kissé különösen fogja fel a mi feladatunkat. A becsmérés, a támadás nem komoly cél és csupán azt érnök el vele, hogy diszkreditálnánk bányászatunkat. Mi pedig éppen ennek az ellenkezőjét akarjuk. Tessék a szemüvegét változtatni és vezércikkünket így olvasni.

K y T r, Kolozsvár. Köszönet a szíves elismerésért. Az ország egyik legkiválóbb szakembere írja. Az év végén, szakmák szerint átméretelesen csoportosítva, könyv alakban is meg fog jelenni.

A I n, Arad. Az a szerencsétlen francia pervesztes lesz, de ezzel nem sokat nyer a hazai bányászat. Ismét valaki, aki áldozata a bányászati törvénykezésünk terén uralkodó hihetetlen állapotoknak, de hogyan is tudja megérteni a külföldi (és pláne a francia), hogy egy egységes országnak egyes területei egymástól teljesen eltérő bányatörvények vagy törvény erejű rendelkezések legyenek? reméljük, hogy ez a szinte lehetetlen állapot egyszer majd csak megszűnik. Az ígéretet erre megkaptuk, más kérdés, hogy mikor lesz az ígéret beváltva.

T M s, Gyulafehérvár. Forduljon kérdésével a Gyáriparosok Országos Szövetségéhez. Mi is áttehetnök ugyan ide levelét, de azt tartjuk, hogy illőbb, ha ön ezt személyesen teszi.

M G Visó. Ugy tudjuk, hogy a tervezett vasut építése immár biztosítva van. Ezzel meg van adva az alap, a többi fársadalmi feladat. A kormánynál való eljárásra nem vállalkozunk.

MÓTOR-BENZIN minden fajtsulyban és
MÓTOR-KÉKOLAJAT

mindennemű motorhoz alkamasat jutányosan szállít a Kőolajfinomító gyár r.-t. fumei, brassói és oderbergi gyáraiból. Megrendelések a központi irodába: **Budapest, V. ker., Nádor-utca 14. sz.** alá intézendők. Benzin-adómentességre vonatkozó eljárást illetőleg a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik.

Rendeléseknél

szíveskedjék

„A Bánya“

hirdetésére hivatkozni.

Köszénbánya-vezető,

aki a felméréseket is érti, kerestetik azonnali belépésre, vagy legkésőbb május 15-re. Cim: Kovács-, Bukk-Köszénbánya Társaság, Hódoscsépány.

2146. számhoz.

Értesítés

a tüzfának és köszénnek bérletszerű átadásáról az alábbi állomásokban

A Besztercebányán Az Egerben Az Eperjesen A Gyöngyösön A Kísszebenben A Lőcsén A Losonczon A Miskolczon	beszállásolt k tonaság részére az 1909. október 1-től 1910. szeptember 30-áig terjedő biztosítási időszakra. Az ajánlati tárgyalások	a kassai	a katonai élelmezőraktárnál	1909. május 17-én
A Munkácson A Máramaroszigelen A Nyiregyházán A Szatmárnémetiben Az Ungvártt		a nyiregyházi	cs. és kir. katonai élelmezőraktárnál	1909 május 21-én

fognak megtartatni. Az ezen tárgyalásokra érvényes feltételek a nevezett katonai élelmezőraktárnál és a 6. hadtesthadbiztosságnál közzemlére kített hirdetményekben és feltételi füzetekben foglaltatnak. Utóbbiak a kassai és a nyiregyházi katonai élelmezőraktáraknál ingyen kaphatók.

A termelők ajánlatai fára és szénre már ezen általános biztosítási tárgyalások előtt kerülnek elintézésre és legkésőbb 1909. május 5-éig közvetlenül a kassai 6. hadtest hadbiztosságnál nyujtan-dók be.

A cs. és kir. 6. hadtesthadbiztosságtól.

Ha jól akar vásárolni,

forduljon a

Bastir Galántai és Társa

céghez,

Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 17. sz.

Legolcsóbb bevásárlási forrás posztó, szövet és mindennemű ruházati kellékekben.

Szállít ruhához szükséges szöveteket és alkatrészeket a legfinomabb minőségben, gyári áron.

Bányamérnök tapasztalt üzemvezető, 30 éves, nőtlen, nyelv- ismerettel, kitűnő bizonyítványokkal, aki a bányászat és bányagépüzem minden ágában járatos, állást keres. Ajánlatok A. B. 30. jellige alatt a kiadóhivatalba küldendők.

'STANDARD'

műszaki kereskedelmi részv.-társ.

ezelőtt

❖❖ Fick és Winterstein ❖❖

❖❖ Kuschnitzky és Grünhut ❖❖

cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST,
VI., Teréz-körut 21.

FIUME,
Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat,

szerszámokat,

csigasorokat,

emelőgépeket

és az összes műszaki cikketet.

== Árjegyzék ingyen és bérmentve. ==

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMEŒY.

A vrđniki kir. kőszénbányahivatal nyilvános versenytárgyalást hirdet az alant megnevezett gépekre és vasszerkezetekre:

1. Igner-féle szállítógép. Aknamélység 300 m., termelés 2·5 millió métermázsa szén 300 munkanap alatt. Terhelés: csillesúly 600 kg., rakomány 1000 kg., kassuly 1800 kg. és 300 m. aknakötél sulya. Rendelkezésre áll 3000 és 300 Voltos háromfázisú áram.

2. Villamos szállítógép 250 m.-es aknához, 1.200.000 q szén szállítására 300 munkanapra. Terhelés: csillesúly 600 kg., rakomány 1000 kg., kassuly 1800 kg., és 250 m. aknakötélsúly. Rendelkezésre álló hajtórđ 300 Voltos háromfázisú áram.

3. 3 drb villamos vitla. Kötéldob átmérđje 1600^{m/m}, kötélbesség 08—1·0 m. Hajtómotor 50 lóerős. Rendelkezésre áll: 300 Voltos háromfázisú áram. Az alapkeret szétszedhető legyen.

4. 3 drb villamos vitla. Kötéldob átmérđje 1000^{m/m}, kötélbesség 0·8—1·0 m. Hajtómotor 40—50 lóerős. Rendelkezésre áll: 300 Voltos háromfázisú áram. Az alapkeret szétszedhető legyen.

5. 1 drb 35 lóerős, 300 Voltos végtelen kötélszállításra berendezett vitla. Kötélkorong átmérđje 1600^{m/m}, kötélbesség 0·8—1·0 m.

6. 2 villamos turbinaszivattyú, 1000 perczliteres, 300 m. manometrikus magasságra, az áram 300 Voltos háromfázisú áram.

7. 2 villamos turbinaszivattyú 250 m. manometrikus nyomó magasságra, 1000 perczliteres. Az áram 300 Voltos háromfázisú áram.

8. 2 drb turbinaszivattyú, 500 perczliteres, 100 m. manometrikus nyomó magasságra. Az áram ugyanaz.

9. 6 drb villamos turbinaszivattyú, 60 m. monometrikus nyomó magasságra, 300 perczliteres. Áram ugyanaz.

10. 2 drb ventilátor villamos hajtásra, 2000 m³ perczenkénti légszállításra, 60^{m/m} depresszió mellett. Rendelkezésre áll 3000 és 300 Voltos háromfázisú áram. A ventilátor szivásra és nyomásra is berendezendő.

11. 4 drb 500-perczköbméteres ventilátor 60^{m/m} depresszió mellett, szivásra és nyomásra. Áram 300 Voltos, háromfázisú.

12. 6 drb 100 perczköbméteres ventilátor, 60^{m/m} depresszió mellett. Áram ugyanaz.

13. Vasaknatorony egy 3·8 m. belső átmérđjű falazott körakna fölé. A két szállítóosztály méretei 2200×1480 m.

14. 3 drb vasaknatorony négyszögű aknaszelvény fölé. A két szállítóosztály méretei 2200×1480 m.

15. 6 drb szállítókas 2200×1480 m. szelvényű aknába.

16. 10 drb Haniel—Lueg-féle kasszék.

17. 6 drb kötéلكorong.

18. 500 méter 79^{m/m}-es nyomócső 30 atmoszferikus nyomásra.

19. 100 méter aknakábel 300 Voltos feszültségű, háromfázisú áramhoz, leadott 1 erđ 100.

20. 4 drb transzformátor 3000/300 V., egyenként 100 lóerđ leadásra.

21. 2 drb transzformátor 3000/110 V. 15 Kw.-os.

Ezen gépek és szerkezetek szállítását elválllni szándékozók felhivatnak, miszerint 1 K.-ás bélyeggel ellátott és vállalatuk után esedékes 5^{0/0}-nyi bánatpénz vagy értékpapírral felszerelt írásbeli zárt ajánlatokat 1909. évi május hó 1-éig délelđtt 12 óráig „Ajánlat gépek és berendezések szállítására“ feliratu borítékban lepecsételve ezen kir. kőszénbányahivatalnál adják be, vagy postán küldjék meg. Az ajánlatok 1909. évi május hó 2-án fognak felbontatni.

Vrdnik, 1909. évi márczius hó 30-án.

Kir. kőszénbányahivatal.

Dräger
Mentő-
készüléke

Bányák és tüzoltók számára.

Német birodalmi és osztrák szab.

Arany érem St. Louis 1904. Lüttich 1905. Több mint 2700 készüléke forgalomban.

Dräger Oxigén tartánya újra töltésre legalkalmasabb.
 Dräger Pulmotorja. Automatikus oxigénfejlesztő gépe mesterséges légzésre.
 Dräger Hordágya friss levegő sisakkal.
 Dräger Magasnyomású töltőszivattyuja komprimált oxigén részére.
 Dräger Villamos bányalámpája 12 órai világítá céljaira, 1¹/₂ N. K. lámpával.
 Dräger Villamos sisaklámpája három órai világításra.
 Dräger Záró ventilje acélkorongokra.

Költségvetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.
Drägerwerk R. I. Lübeck.
 Modern mentőkészülékek különlegességi gyára.

M. KIR. ÁLLAMVASUTAK ÜZLETVEZETŐSÉG KOLOZSVÁRTT.
 11846/II. 909. szám.

Versenytagyalási hirdetés.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége nyilvános versenyt hirdet a magy. kir. államvasutak Tövis állomásán létesítendő két altiszti és egy szolgai laképület, valamint ezek melléképületei előállítására szükséges munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ajánlati minta és a szerződés tervezete, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége pályafentartási és építési osztályánál (Bocskai-tér 4. sz. II. em. 52. a. sz.) valamint a nagyenyedi osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok díjtalanul megszerezhetők.

A szabályszerűen kiállított ajánlatot és mellékleteit 1909. évi április hó 29-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének titkárságánál közvetlenül vagy posta útján kell beküldeni.

Az ajánlat borítékát következő felirással kell ellátni:
 Ajánlat a 11843/909. II. számú versenytagyalási hirdetésben kiírt munkálatokra.

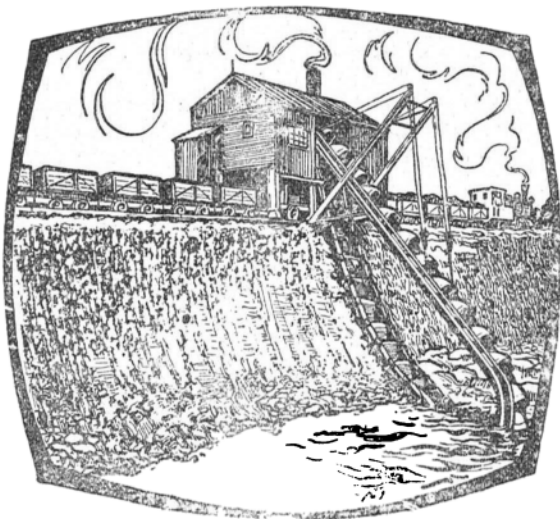
Ajánlattevő köteles bántpénz gyanánt az általa ajánlott végösszeg 50%-át készpénzben vagy biztosítékképpen értékpapirokban hivatkozással a jelen hirdetés számára legkésőbb az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1909. április 28-án d. u. 1 óráig a magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének gyűjtőpénztárába (Bocskay-tér 4. sz. földszint) letenni.

Alólirott üzletvezetőség fentartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Kolozsvár, 1909. április hó. Az üzletvezetőség.
 (Utánnymást nem díjazunk.)

Bányaművek, vállalkozók, téglagyárak szives figyelmébe ajánljuk, hogy cégünk a

Lübecker Maschinenbau Gesellschaft

vezérképvisletét Magyarország és Ausztria számára átvette.

E gyár vizi és szárazkotrógépekben a kontinens legversenyképesebb cége a földmunkáknál, barna szénbányáknál, agyagbányáknál, ólombányáknál, foszfatbányáknál stb., mély és szintes kotrások, terület kiemelés céljaira a legkitünőbb szerkezetű kotrógépeket szállítja. Ajánlatokkal, költségvetésekkel szivesen állunk rendelkezésre.

Roessemann és Kühnemann (Koppel Arthur-féle vasutak)

Budapest, VI., Váci-ut 113—115.

☐ Keskenyvágányu vasutak gyára.